

Τζάνη Μαρία
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η αναγκαιότητα του «άλλου»: Η ετερότητα πέρα από το μύθο

Ο Άλλος δεν είναι μόνον μια μονοσήμαντη πραγματικότητα, δεν έχει δηλαδή μονοδιάστατο χαρακτήρα ως συνθήκη ύπαρξης. Γι' αυτούς που ερευνούν την Αλήθεια χωρίς προκαταλήψεις και σύνδρομα, ο Άλλος μπορεί να είναι αναγκαία για την επιβίωση, βιολογική επιλογή π.χ. ο άνδρας και η Γυναίκα, το Άρρεν και το Θήλυ. Μπορεί να είναι ο Εθνικός Άλλος, ο Πολιτισμικός Άλλος. Και ασφαλώς τόσο τα ταυτοτικά στοιχεία κοινωνικών ομάδων, που υπάρχουν και αναπαράγουν το φαινόμενο της βιολογικής και κοινωνικής ύπαρξης, όσο και οι ορίζουσες και οι Αξίες του Πολιτισμού που δημιουργούν, έχουν το χαρακτήρα της φυσικής αναγκαιότητας ως διαδικασίας ενίσχυσης και βελτίωσης του φαινομένου των υπάρξεων. Γι' αυτό η φύσις χωρεί κατά το πολύτροπον, το πολύμορφον, το ποικίλον. και το πολυσχιδές κι όσο κι αν ίσως φαίνεται παράξενο, δια του τρόπου ακριβώς αυτού επιτυγχάνει την «παλίντροπον αρμονίη» και το σύμπαν ως «Κόσμον».

Υπάρχουν όμως και μερικές κατασκευές «Άλλου» και Ετερότητας, οι οποίες είναι κοινωνιογενείς από την άποψη ότι δυνάμεις και παράγοντες της Κοινωνίας, με πολύ συγκεκριμένους σκοπούς: την εκμετάλλευση, χειραγώγηση των ανθρωπίνων κοινωνιών και τον απόλυτο έλεγχο στο ανθρώπινο είδος, δημιουργούν τέτοιες κατασκευές. τις κατονομάζουμε:

Είναι ο φυλετικός Άλλος, ο χωροταξικός Άλλος, ο θρησκευτικός, ο ποδοσφαιρικός, ο αισθητικός Άλλος, ο ιδεοπολιτικός Άλλος, ο εξουσιαστικός Άλλος, ο οικονομικός Άλλος π.χ. ο οικονομικός πρόσφυγας και ο οικονομικός γηγενής.

Ο πολιτισμικός Ιμπεριαλισμός, η τεχνητή σταδιακή κατάρρευση του Έθνους Κράτους, η οικονομική εξαθλίωση των πολιτών του, τα κυρίαρχα εκπαιδευτικά μοντέλα και πρότυπα είναι στην υπηρεσία αυτού του παράγοντα και στη λογική των τετελεσμένων γεγονότων (Faites accomplies) που χρησιμοποιοούν και επιβάλλουν.

Η γλωσσική συρρίκνωση, εξάλλου, μας επιτρέπει να βάζουμε στο ίδιο μετερίζι τις εντελώς διαφορετικές αυτές καταστάσεις δηλ. τον αυθεντικό Άλλο με τον τεχνητό Άλλο, παραχαράσσοντας τη σημασία και αλλοιώνοντας τους σκοπούς της ύπαρξής των, έτσι ώστε να καθίσταται δυνατή η απόκρυψη των αυθεντικών υπευθύνων αυτής της «πραγματικότητας» και των πραγματικών τους στόχων.

Και οι στόχοι αυτοί το ξέρουμε, το βιώνουμε καθημερινά, αποβλέπουν στην ανήθικη εκμετάλλευση και χειραγώγηση των ανθρώπων και των ανθρωπίνων κοινωνιών και στην αλόγιστη έως ανίερη καταστροφή του οικοσυστήματος. Η κατασκευή του «εχθρού Άλλου», η κατασκευή του Άλλου ως απειλή, η κατασκευή του αλόγιστα φανατικού

Άλλου, βασίζεται στο φόβο του αγνώστου, και στις φανακισμένες συνειδήσεις, από το φόβο του φόβου, που τροφοδοτεί και αναπαράγει το μίσος και τη μισαλλοδοξία. Η κατασκευή του Άλλου ως απειλή όμως, τροφοδοτείται και αναπαράγεται και από την αντικατάσταση της Γνώσης από το δόγμα, το οικονομικό, το θρησκευτικό και δυστυχώς αρκετές φορές και το επιστημονικό δόγμα. Την ίδια στιγμή, ακυρώνει στην πράξη τα μεγάλα επιτεύγματα της ανθρωπίνης κοινωνίας: Τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ακυρώνει όμως και το μέγα επίτευγμα της αυτοσκοπούσης συνειδήσεως:

Ότι αυτή δεν υπάρχει απλώς, συν-υπάρχει και δεν γίνεται αλλιώς. Ό,τι τους επιτρέπει να επιτυγχάνουν αυτούς τους ανθρωπίνους στόχους των είναι παλιές, αλλά και «μεταμοντέρνες» λογικές.

- Η λογική της χρηματιστηριακής αποτίμησης του ανθρώπου και των ανθρωπίνων συμπαντικών αξιών, της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας· στην πραγματικότητα της απρόσκοπτης εξουθενωτικής, άλογης εκμετάλλευσης της φύσης και του ανθρώπου.
- Η λογική του «περιούσιου Λαού», που επιβιώνει σε θρησκευτικά συστήματα ή κοσμοθεωρίες, όπως τον Ιουδαϊσμό και στα υπ' αυτόν παραγόμενα δύο μεγάλα θρησκευτικά συστήματα, τον Ιουδαίο-χριστιανισμό και τον Ιουδαίο-ισλαμισμό - ως αντίληψη ότι κάποιος είναι εκλεκτά παιδιά ενός ανώτερου θεού. Αυτή η αντίληψη επιτρέπει σ' αυτά να ανέχονται ή και να συνδράμουν την ανήθικη μεταχείριση των υπολοίπων ανθρωπίνων πλασμάτων ως κακών, επικίνδυνων παιδιών ενός κατώτερου θεού που γι' αυτό πρέπει να τύχουν απολύτου χειραγωγήσεως ή εξανδραποδισμού, απ' τους Εκλεκτούς Καλούς.

Αυτές οι «Λογικές» και τα συμφέροντα, δεν επιτρέπουν την αποδοχή και την εξοικείωση του Άλλου, την συνεκτίμηση των ιδιαιτεροτήτων του και την κοινή προσπάθεια για επιλογή πορείας προς την υιοθέτηση απ' την ανθρωπίνη κοινότητα των αξιών που συνεχούν και στηρίζουν τη ζωή, σέβονται τη φύση και τα πλάσματά της, αξιοποιώντας με ευθύνη τους πόρους της.

Μα πάνω απ' όλα, δεν επιτρέπουν στα εκπαιδευτικά μας συστήματα να μεταβάλλουν την ανθρωπίνη γνωστική περιπέτεια σε ταυτόχρονη πορεία προς εξανθρωπισμό και απελευθέρωση από το φόβο του Άλλου.

Κι όχι μόνον δεν επιτρέπουν, αλλά βρίσκουν τον τρόπο να έχουν πρεσβευτές τους τόσο στο χώρο της τέχνης όσο, δυστυχώς και της Επιστήμης. Και πιο συγκεκριμένα μερικά παραδείγματα: αντί της κατανόησης, εξοικείωσης και αποδοχής του Άλλου που συμβάλλει στην ατομική και συλλογική αυτογνωσία, δίνει νόημα εμπλουτίζοντας το περιεχόμενο των υπάρξεων, δημιουργούνται «έγκυρες θεωρίες» που στηρίζουν τη λογική της ακύρωσης του Άλλου, και στοχεύουν στην αποδοχή της προσπάθειας για ομογενοποίηση των ανθρωπίνων πλασμάτων και κοινωνιών.

Αντί να απαιτηθεί από την UNESCO το σταμάτημα των πολέμων (οικονομικοί και επικυριαρχίας πόλεμοι) και της ποικιλότητας ανήθικης εκμετάλλευσης των παιδιών, ζητά απ' την εκπαίδευση να τα προσαρμόσει στην μετα-conflict, (μετα-συγκρουσιακή εποχή) χωρίς να λαμβάνει υπόψιν ότι, αυτά, οδηγούνται σ' αυτή είτε με εξαναγκασμό είτε με ιδεοπειθαναγκασμό ή και με εξανδραποδισμό ατομικό και συλλογικό.

Οι πολυεθνικές έχουν θανάσιμο αντίπαλο τα εθνικά κράτη. Έτσι λοιπόν εφαρμόζουμε τη γνωστή συνταγή: αφού τα οδηγήσουμε σε κατάρρευση με επιβαλλόμενες τεχνητές κρίσεις, κατασκευάζουμε 2-3 τρελούς τρομοκράτες ή πολλούς π.χ. U.c.k-δες ή κάποιους μεσσίες. Αυτοί θα εδραιώσουν στους πολίτες ο φόβο του Άλλου. Στη συνέχεια βρίσκουμε και κάποιους απ'το χώρο της επιστήμης να μας μιλήσουν για τον κατασκευασμένο «μύθο» της εθνικής συνείδησης, της πολιτισμικής ταυτότητας και να χαρακτηρίσουν ποινικό αδίκημα την αποδοχή του όρου Πατρίδα. Πατρίδα είναι μόνο το συμφέρον της πολυεθνικής.

Είναι ο D. Ροκφέλερ που θα πει στο περιοδικό Newsweek 11-2-1999: «Κάποιος πρέπει να πάρει τη θέση των κυβερνήσεων και αυτός κατά τη γνώμη μου, είναι οι επιχειρήσεις !!!»

Τι θα είχαμε να αντιτάξουμε ως κοινωνία σ' αυτήν την επιχείρηση εξανδραποδισμού της ανθρωπότητας, της καταστροφής του πολιτισμού μας εν ονόματι της ευημερίας αφηρημένων οικονομικών δεικτών, και αντιανθρωπίνων πρακτικών και σκοπιμοτήτων; Να ο Λόγος του Ποιητή, πρόκειται για τον Νομπελίστα ποιητή μας Ο. Ελύτη

« Βλέπεις, είπε, είναι οι Άλλοι

και δε γίνεται Αυτοί χωρίς Εσένα

και δε γίνεται μ' Αυτούς χωρίς, Εσύ

Βλέπεις, είπε, είναι οι Άλλοι

Και ανάγκη πάσα να τους αντικρίσεις

Η μορφή σου αν θέλεις ανεξάλειπτη να 'ναι

Και να παραμένει αυτή.

Να λοιπόν πόσο αναγκαίος μας είναι ο Άλλος. Επειδή είναι αυτός που μου επιτρέπει μια ασφαλή πορεία προς αυτογνωσία. Όσο πιο οικείος και αποδεκτός μου γίνεται ο Άλλος, όσο πιο πολύ κατανοώ τους λόγους – αιτίες του, τόσο κατανοώ εμένα, γνωρίζω τα όρια μου και διευρύνω την αυτοσκοπούσα συνείδησή μου σε, όχι απλά οικοσυστηματική, αλλά συμπαντική «ανώτερη συνείδηση». Ο φόβος του Άλλου εκτοπίζεται από την κατανόηση και αποδοχή της διαφορετικότητας και η ζωή μου αποκτά νόημα, γίνεται πιο χαριτωμένη έως συγκλονιστική. Το Εγώ μου δεν κατανοεί την Ναυτία του Σαρτρ όταν προσεγγίζει το Εσύ. Αντίθετα μαθαίνει να το αποδέχεται, επειδή το κατανοεί, του γίνεται οικείο.

Κατανοώ, ότι μόνη αυθεντική χαρά μου είναι αυτή που προσφέρω, τα μόνα που μου ανήκουν πραγματικά είναι όσα προσφέρω και η αναζήτηση της αγάπης σταματά, στην κατανόηση της μεγάλης δημιουργού Αγάπης. Αυτής που με μεί στην επίγνωση αυτού που εκφράζεται στο «φιλείν Έφυν» της Αντιγόνης, στο τελικό μήνυμα του Φάουστ του Γκαίτε και του Μικρού Πρίγκιπα του Σ. Εξυπερύ.

Αυτής που καταυγάζει στο Νου μου ότι κάθε μου δικαίωμα έχει μια νοητή προέκταση που μου ορίζεται ως υποχρέωση απέναντι στη συν-ύπαρξη του Άλλου. Έτσι αποκτά αξία στα μάτια μου η ύπαρξη μου, εφόσον είναι, επιθυμητή, χρήσιμη και αναγκαία για τον Άλλο. Έτσι υπερβαίνω το προσωπικό μου συμφέρον, ή τις «συμφέρουσες υποκειμενικές

απόψεις» - οι οποίες λειτούργησαν πάντοτε σχεδόν στην ιστορία, όχι μόνο αντικοινωνικά μα και αντιανθρώπινα – προκειμένου να ανά - γνώσω την πραγματική έννοια του πολιτικού Ήθους. Διότι χωρίς να υποβαθμίζεται η αξία της κάθε ανθρώπινης υπάρξεως, αυτή να είναι σε θέση να εντάσσεται ως συνύπαρξη και κατανοούσα εαυτήν συνείδηση στην πλανητική ύπαρξη και να λειτουργεί ως μονάδα του συνόλου που την περιέχει, γνωρίζοντας ότι το συναποτελεί, αλλά αναγνωρίζοντας το ταυτόχρονα και ως αξία υπέρτερη και μονιμότερη της κάθε ατομικής υπάρξεως. Τότε μπορούμε να συναποφασίσουμε για τις αξίες που μαςρέπουν δηλαδή ό,τι συνιστά την Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια.

Αυτό είναι και το αληθινό νόημα του ελληνικού Ήθους το πέραςμα δηλαδή από το «Εγώ» στο «Εμείς» χωρίς το «Εγώ» να αλλοιώνεται ή να εξαφανίζεται.

Έτσι το κενό και η αγωνία της ψυχής των υπάρξεων απ' την εκμετάλλευση, την αλλοτρίωση και το φόβο, **θα πληρωθεί από και θα εξουδετερωθεί από την ευθύνη του Άλλου· την ευθύνη μου για τον Άλλο (!!!)**